

8. Денисов В. Н. Развитие теории и практики взаимодействия международного и внутреннего права. /В.Н. Денисов // Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве. — К., 1992. — С. 7.
9. Тихомиров Ю. А. Интернационализация национального права // Московский юридический форум «Глобализация, государство, право, XXI век» : по материалам выступлений. — М., 2004.- С.168-169.
10. Лунеев В. В. Преступность XX века. Мировые, региональные и российские тенденции. — Изд. 2-е, перераб. и доп. /В.В. Лунеев — М., 2005. — С. 603.

Стрекалов А.Е. Международно правовые стандарты криминализации деяний.– Статья.

В статье рассматриваются вопросы законодательной и доктринальной регламентации межгосударственного сотрудничества в сфере уголовной юстиции. Сделан вывод, что вместе с усовершенствованием уголовного и уголовно- процессуального законодательства в этой сфере необходимо принять закон об организационно правовых основах международного сотрудничества Украины в сфере противодействия преступности.

Ключевые слова: международное право, криминализация, международное сотрудничество, борьба с преступностью.

Strekalov A.E.

Legal and doctrinal aspects of intergovernmental activity in the field of combatting crime are analyzed in this article. Alongside with criminal and procedural aspects of legislation development the author stresses for the need to pass the Law on organizational and legal fundamentals of international cooperation of Ukraine in the field of combatting crime.

Key words: international cooperation, struggle with crime.

УДК 349

О.І. Нікітенко

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, доцент

**ВНУТРІШНЯ БЕЗПЕКА ЯК СТАН ЗАХИЩЕНОСТІ ЖИТТЄВО
ВАЖЛИВИХ ІНТЕРЕСІВ ОСОБИ, СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВИ**

Стаття присвячена аналізу теоретичних засад у сфері забезпечення внутрішньої безпеки України правоохоронними органами. У процесі дослідження проаналізовано особливості забезпечення правопорядку як об'єктивну потребу розвитку держави і суспільства. Охарактеризовані особливості правоохоронної діяльності щодо забезпечення внутрішньої безпеки країни, притаманна взаємодії правоохоронних органів різних гілок влади.

Ключові слова: правоохоронні органи, забезпечення внутрішньої безпеки країни, правопорядок, правоохоронна діяльність, внутрішні загрози, внутрішня екологічна безпека.

Правоохоронний орган – це юрисдикційний орган, уповноважений державою виконувати в установленому чинним законодавством порядку функції або завдання по забезпеченню внутрішньої безпеки і законності.

Потреба у визначенні правоохоронної діяльності із забезпечення внутрішньої безпеки виникла внаслідок того, що в Конституції України проголошено: «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава», серед органів якої дедалі більше виникають паралельні, зовні ідентичні функції та завдання з контролю, захисту й охорони прав людини, інтересів громадянського суспільства й самої держави (ст. 1). Вона взяла на себе обов'язок охороняти людину й суспільство від негативних проявів, соціальних відхилень. Людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку визнано найвищою соціальною цінністю (ст. 3). Розв'язання проблеми життєзабезпечення людини, її охорона та захист як найвищої соціальної цінності має багато складників, які належать до різних галузей права, до різних видів юридичної практики.

Поняття «правоохоронної діяльності» із забезпечення внутрішньої безпеки широко використовують у правовій, соціальній і науковій літературі. Забезпечення внутрішньої безпеки правоохоронних органів країни регламентовано відомчими нормативно-правовими актами, в яких регламентується статус цих органів, функції, завдання та конкретні напрями їхньої діяльності. В науковій літературі нечітко визначено ознаки правоохоронної діяльності, не розмежовано поняття правоохоронної діяльності та спеціальної правоохоронної діяльності. Іноді правоохоронну діяльність не відрізняють від судової та правозахисної.

За кількістю суб'єктів і значущістю правоохоронна діяльність із забезпечення внутрішньої безпеки в державі посідає значне місце й постійно привертає увагу органів влади, політичних партій, засобів масової інформації, громадськості. Правовими та політичними засобами її спрямовано на блокування соціальних відхилень, локалізацію соціальної напруги або правових конфліктів.

Структурно до системи правоохоронної діяльності належать такі напрями:

- забезпечення правоохоронними органами внутрішньої безпеки України;
- правоохоронна функція спрямована за захист прав і свобод людини, честі, гідності, недоторканості та охорони правопорядку;
- діяльність щодо виявлення та попередження провипадків.

Кожний напрям діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення внутрішньої безпеки має свої особливості. Це пояснюється наявністю правоохоронних органів, певних організаційних та інформаційних зв'я-

зків між ними, автономне, тобто незалежне, відомче нормативно-правове регулювання щодо забезпечення внутрішньої безпеки.

Правоохоронній діяльності щодо забезпечення внутрішньої безпеки притаманна взаємодія між державними органами різних гілок влади – законодавчої, виконавчої та судової. Але, незважаючи на множинність її суб'єктів, така діяльність має єдиний, цілісний характер. Цілісне виконання правоохоронної функції в державі утворено системними зусиллями правоохоронних органів із попередження адміністративних правопорушень, відновлення порушеного права, забезпечення правопорядку та законності, нагляду за додержанням законності, активною й цілеспрямованою взаємодією координацією між правоохоронними органами.

Правоохоронна функція держави полягає в забезпеченні конституційного порядку, національної, внутрішньої безпеки країни; вона зумовлює стан законності, актуалізує охорону конституційних прав людини й громадянина та відновлення неправомірно порушених цих прав.

Правоохоронна діяльність у сфері забезпечення внутрішньої безпеки є різновидом застосування права за часом, простором і колом осіб. У законодавчих та нормативних актах встановлено порядок застосування норм, стадії, процедури, наслідки його невиконання.

Основна ознака правоохоронної діяльності із забезпечення внутрішньої безпеки полягає в її властивості охороняти права фізичної або юридичної особи публічно згідно з чинним законодавством. Соціальна цінність такої діяльності полягає в позитивному впливі на правову поведінку людини, за допомогою використання дозволів, приписів, заборон або реалізації юридичної відповідальності. Отже, вона є своєрідним охоронним інструментом держави.

Сутність правоохоронної діяльності полягає в тому, що вона є способом діяльності правоохоронного органу, якого позбавлено права діяти інакше ніж на основі чинного законодавства або виходити за межі наданих повноважень. У процесі правоохоронної діяльності може бути використано лише офіційні й правомірні засоби впливу на юридичну або фізичну особу стосовно рухомого або нерухомого майна чи немайнових прав, які їм належать. Таким чином, позитивний вплив на фізичні або юридичні особи є іманентною ознакою, публічним способом взаємодії між владою та людиною, що проголошено Конституцією України.

Другою ознакою правоохоронної діяльності є процедурний характер діяльності. Вона вказує на те, що способи здійснення правоохоронної діяльності по забезпеченню внутрішньої безпеки складаються зі спеціально встановлених юридичних процедур, таких як подання позову, подання заяви про правопорушення або про злочин, подання звернення, опитування, допит тощо. Порушення посадовими особами правоохоронних органів встановлених процедур визнають істотним порушенням процесуального, адміністративного законодавства. Здебільшого це тягне за собою визнання дії правоохоронного органу неправомірною. Про важливість додержання процедури правоохоронних дій свідчить також і те, що під час масових

репресій 30-х років порушення законності відбувалося саме у вигляді спрощення процедур і появи надзвичайних правоохоронних органів.

Третьою суттєвою ознакою правоохоронної діяльності визнають статусу (професійну) ознаку особи, яка є вповноваженим державою суб'єктом такої діяльності. Здійснювати заходи з охорони права, відновлення порушеного права, виявлення та розслідування злочинів, підтримання правопорядку має лише компетентна, фахово-підготовлена, процесуально вповноважена державою посадова особа, яку позбавлено права обіймати будь-яку іншу посаду або займатися іншою діяльністю (крім наукової та творчої) й делегувати свої повноваження іншій особі. У повноваженнях такої посадової особи слід розрізняти їхній характер, обсяг і межу. Характер повноважень у кожного суб'єкта правоохоронної діяльності адекватний предмету його професійних завдань. Він передбачає перелік прав і обов'язків посадової особи щодо виконуваної правоохоронної діяльності із забезпечення внутрішньої безпеки. За характером виконуваних повноважень слід розмежовувати прокурорські, слідчі, оперативні, нотаріальні, виконавчі та контрольно-перевірочні правоохоронні дії, тощо. Право здійснювати такі дії не може передаватися (делегуватися) іншому органу чи посадовій особі відповідно до чинного законодавства.

Призначення правоохоронної діяльності склалося історично, воно функціонально визначено межами компетенції правоохоронних органів і посадових осіб. Залежно від цього розрізняють види компетенції (загальну, територіальну та відомчу). Відповідно до меж своєї компетенції посадові особи видають відповідні нормативно-правові акти, які діють у певній галузі (наприклад, на залізниці, в галузі охорони природи, в охороні державних фінансів тощо).

Таким чином, діяльність правоохоронних органів із забезпечення внутрішньої безпеки – це державна правомірна діяльність, що полягає у впливі на поведінку людини або групи людей з боку вповноваженої державою посадової особи шляхом охорони права, відновлення порушеного права, припинення або розгляду порушення права, його виявлення або розслідування з обов'язковим додержанням установлених у чинному законодавстві процедур для цієї діяльності.

Внутрішня безпека країни – захищеність життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх загроз, що виступає необхідною умовою збереження та примноження духовних і матеріальних цінностей.

Основні принципи забезпечення внутрішньої безпеки, пріоритет прав людини: верховенство права, пріоритет договірних мирних засобів у вирішенні конфліктів, адекватність заходів захисту національних інтересів реальним та потенційним загрозам, контроль за правоохоронними органами в системі забезпечення внутрішньої безпеки України, дотримання балансу інтересів особи, суспільства та держави, їх взаємна відповідальність, чітке розмежування повноважень правоохоронних органів відповідно до чинного законодавства. Для формування збалансованої державної політи-

ки та ефективного проведення комплексу узгоджених заходів щодо захисту національних інтересів у політичній, економічній, екологічній, науково-технологічній, інформаційній та інших сферах життєдіяльності суспільства створюється система забезпечення внутрішньої безпеки правоохоронними органами країни. Забезпечення передусім особистої безпеки громадян, захист їх прав і свобод, законних інтересів пріоритетними завданнями в діяльності правоохоронних органів України.

Грунтуючись на викладеному вище, слід зазначити, що сучасна демографічна ситуація, а також її динаміка протягом останніх років свідчить про наявність в Україні поряд із соціально-економічними проблемами глибокої демографічної кризи, більш інертної та практичної некеровані, негативні наслідки якої для подальшого розвитку країни важко спрогнозувати.

Стратегія забезпечення внутрішньої безпеки держави, етнічного плюралізму в умовах України повинна гармонічно узгоджуватись із стратегією підвищення ролі і значення власне україномовного культурного та політичного середовища. Сократ за 400 років до н. е. говорив про необхідність захисту держави як про одну із спонукальних причин його створення. Руссо Ж.Ж. у трактаті «Про суспільний договір» відзначив, що «турбота про саможбереження і безпеку є найважливішою з усіх турбот держави».

Внутрішня безпека держави – складне соціально-політичне явище, зміст якого є цілком зрозумілим, однак, на практиці це поняття кожний розуміє по-своєму. У словнику Даля В. «безпека – відсутність небезпеки; збереження, надійність». Необхідно акцентувати увагу на тому, що з метою забезпечення внутрішньої безпеки держави необхідно удосконалювати правові форми, а це такі види здійснення функцій держави, які тягнуть за собою правові наслідки.

Внутрішня безпека країни розглядається на рівні об'єктивного явища, яке існує у конкретному історичному періоді і характеризує стан складної соціальної системи із специфічним характером зв'язків між її елементами.

Найбільш небезпечними виступають такі внутрішні загрози пріоритетних національних інтересів України: криміналізація суспільства, корупція, криза платежів, політичне протистояння, неефективність валютно-фінансового регулювання та економічних відносин, міжрегіональні диспропорції в економічному розвитку, зростання «тіньової» економіки, структурно-технологічна незбалансованість економіки, падіння виробництва, руйнування промисловості, загострення житлової проблеми, затримка виплат заробітної плати та пенсій, зволікання з удосконаленням правової бази. Вони є домінуючими і досить стійкими. Деякі позитивні зміни в державі, як свідчить аналіз, відбуваються лише в окремих сферах. Водночас спостерігалось загострення ситуації в інших напрямках. До позитивних зрушень належать, стримування інфляції, зменшення темпів падіння виробництва та валового внутрішнього продукту, та інших. Однак мали місце тенденції подальшого погіршення ситуації у соціальній сфері, зростання міжрегіональних диспропорцій в економічному розвитку, зниження рівня боєздатності воєнної організації України тощо. Все це вказує на те, що

внутрішня політика України, зокрема у сфері внутрішньої безпеки держави, ще не адекватна процесам, які відбуваються в країні, й тому малоефективна. Такий стан справ зумовлений відсутністю належної правової бази, а також надійних підходів і механізмів нейтралізації внутрішніх загроз з урахуванням потенційних можливостей держави та інтересів усіх верств суспільства.

Література

1. Конституція України : від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – ст. 141.
2. Конституція України: науково-практичний коментар / [редкол.: В.Я. Тацій (голова редкол.), О.В. Петришин (відп. секретар), Ю.Г. Барабаш та ін.]. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х. : Право, 2011. – 1128 с.
3. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р., № 2755–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13 / № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
4. Кодекс законів про працю України // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – ст. 375.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України – 2012. – № 4551- VI. – Ст. 614.
6. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – ст. 131.
7. Митний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 44-48. – ст. 552.
8. Про міліцію : Закон України : від 20.12.1990 р., № 565–XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – ст. 20.
9. Про прокуратуру : Закон України : від 05.11.1991 р., № 1790–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 53. – Ст. 793.
10. Про державний кордон України : Закон України : від 04.11.1991 р., № 1778–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 5. – Ст. 6.
11. Про об'єднання громадян : Закон України : від 16.06.1992 р., № 2461–XII // Відомості Верховної ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 504.
12. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється» : Затверджено Указом Президента України : від 12.02.2007 р., № 105 (в редакції Указу Президента України від 8 червня 2012 року № 389/2012).
13. Конституційна асамблея. Доповідь комісії з питань правоохоронної діяльності на пленарному засіданні Конституційної асамблеї. м. Київ, 6 грудня 2012 р.

Никитенко А.И. Внутренняя безопасность как состояние защищенности жизненно важных интересов личности, общества и государства.

Статья посвящена анализу теоретических основ в сфере обеспечения внутренней безопасности Украины правоохранительными органами. В процессе исследования проанализированы особенности обеспечения пра-

вопорядка как объективную необходимость развития государства и общества. Охарактеризованы особенности правоохранительной деятельности по обеспечению внутренней безопасности страны, присущая взаимодействию правоохранительных органов различных ветвей власти.

Ключевые слова: правоохранительные органы, обеспечения внутренней безопасности страны, правопорядок, правоохранительная деятельность, внутренние угрозы, внутренняя экологическая безопасность.

AI Nikitenko Internal security as a condition of protection of vital interests of the individual, society and state.

The article analyzes the theoretical foundations in the area of internal security Ukraine law enforcement agencies. The study analyzes the features law enforcement as an objective need for the development of state and society. The features of law enforcement to ensure the internal security of the country, characterized by the interaction of various law enforcement powers.

Keywords: police, internal security of the country, police, law enforcement, internal threats, internal environmental safety.

УДК 347.1

Яценко Т.С.

*доцент кафедры гражданского права
юридического факультета*

ФГАОУ ВПО «Южный федеральный университет»

ДИАЛЕКТИКА ЧАСТНЫХ И ПУБЛИЧНЫХ ИНТЕРЕСОВ В ГРАЖДАНСКОМ ПРАВЕ

В статье рассматривается постулат о существовании диалектического противоречия между частными и публичными интересами, анализируется вопрос об иерархии таких интересов при обеспечении их защиты нормами гражданского права.

Ключевые слова: диалектическое противоречие, гражданское право, защита публичных интересов, частный интерес.

В современной научной литературе нередко указывается на существование диалектического противоречия между общественными и личными интересами, устранить которое невозможно. Как подчеркивает В.В. Субочев, государство препятствует перерастанию указанного противоречия в социальный конфликт, направляя реализацию личных и общественных интересов в нужное русло [1, с. 9]. Однако множество фактов реальной действительности опровергает эту точку зрения, доказывая, что в некоторых случаях можно говорить о совпадении публичного и частного интереса или, во всяком случае, об их не противоречии друг другу.